

Justis- og beredskapsdepartementet
Postboks 8005 Dep
0030 Oslo

E-post: postmottak@jd.dep.no

Vår ref: Fs2536/jsa
Deres ref: 25/4222
Oslo, 04.10.2025

Høringssvar – Endringer i straffeprosesslovens regler om erstatning etter straffeforfølgning

Regnskap Norge viser til Justis- og beredskapsdepartementets høringsbrev av 04.07.2025 med forslag til endringer i straffeprosessloven kap. 31 og forskrift om standardsatser for oppreisning etter uberettiget straffeforfølgning. Det foreslås blant annet innføring av en øvre beløpsgrense for dekning av inntektstap ved erstatning etter straffeforfølgning, og at ordningen med erstatning etter straffeforfølgning ikke lenger skal gjelde for juridiske personer.

Saken er behandlet av vårt fagutvalg.

1. Regnskap Norges kommentarer

Regnskap Norges høringssvar gjelder forslaget om en øvre grense for dekning av inntektstap ved erstatningen, samt at ordningen ikke lenger skal gjelde for juridiske personer.

Historisk har det etter departementets egen opplysning ikke vært mange saker med store erstatningsbeløp for urettmessig straffeforfølgning. I de senere år har det imidlertid vært flere profilerte saker som har endt i høye erstatningsutbetalinger.

Overordnet fremstår ikke utbetaling av høye erstatningsbeløp som noe stort problem for staten. Etter departementets egen opplysning har 99 prosent av de som faller inn under ordningen påberopt tap som ligger under den nå foreslåtte beløpsgrensen. Høringsnotatet dokumenterer heller ikke godt eksempler på erstatningssaker med store utbetalinger til juridiske personer som skulle tilsi at det er utfordrende at disse er inkludert i erstatningsordningen. Det er heller ingen automatikk i at størrelsen på kravet som fremsettes av skadelidte faktisk vil tilsvare det endelig tilkjente og utbetalte erstatningsbeløpet. Det viser seg ofte at det faktisk tilkjente beløpet ligger betydelig lavere enn det opprinnelige kravet.

Vi konstaterer videre at departementet i høringen går lenger enn det Straffeprosessutvalget la opp til i NOU 2016. Utvalget understreket at det finnes juridiske personer med virksomhet som ut fra begrunnelsene for erstatningsordningen bør omfattes av denne, *«for eksempel en liten håndverksbedrift med et mindre antall aksjonærer som også er aktive i selskapets daglige drift»*. Hensynet til å pulverisere tapet, som en statlig driftsomkostning, kan i en slik situasjon typisk gjøre seg gjeldende. Etter utvalgets mening lå det også en viss form for reparasjon for bedriften og dens omdømme utad i at staten faktisk tok ansvaret.

Hensynet til å verne om bedrifter, og især SMB-bedriftene, mot omkostningene som følge av en straffeforfølgning, tilsier at det fortsatt må være mulig på nærmere vilkår å få utbetalt erstatning på objektivt grunnlag også for juridiske personer. Noe annet vil innebære en uheldig svekket rettssikkerhet for bedriftene.

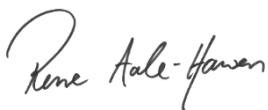
Departementet viser til at mange foretak, især foretak av en viss størrelse, bør ha god evne til selv å bære tapet som straffeforfølgningen har påført dem. Videre anføres at behovet for å bøte på virkningen av en straffeforfølgning er av en helt annen karakter for et menneske, enn for en virksomhet, slik at straffeforfølgningen rammer den alminnelige borgeren økonomisk på en helt annen måte enn det som er situasjonen for et større selskap. Vi må her minne om at det står enkeltpersoner bak bedriftene, og at disse normalt rammes hardt når virksomheten rammes hardt. Det er videre uheldig å argumentere for lovendringen med bakgrunn i den prosentmessig høyst beskjedne gruppen av store foretak. Den store majoriteten av landets virksomheter utgjør små og mellomstore bedrifter, og det kan ikke tas for gitt at disse normalt skal ha en god evne til selv å bære tapet straffeforfølgningen har påført virksomheten.

Ved en fjerning av ordningen for juridiske personer vil et krav om erstatning etter straffeforfølgning måtte bygge på alminnelige erstatningsrettslige regler. Normalt vil det være både kostnads- og tidkrevende og komplisert å skulle få gjennomslag for et eventuelt culpa-ansvar hos myndighetene etter alminnelige erstatningsrettslige regler. For virksomhetene må det påregnes at myndighetene selv vil anføre til sitt forsvar at etterforskningen, siktelsen og de metoder og fremgangsmåte som er brukt i saken, var de riktige ut fra den kunnskap man hadde på de aktuelle tidspunkter. Departementet skriver dessuten selv i høringsnotatet, på side 18, at det i sivile saker etter tvistelovens § 22-6 a (1) i utgangspunktet ikke kan føres bevis om den interne saksforberedelsen til politiet og påtalemyndigheten i straffesaker. Departementet erkjenner ordrett at dette *«svekkjer i utgangspunktet muligheta til å fremje erstatningskrav etter alminnelege erstatningsrettslege reglar»*.

Muligheten for de mindre virksomhetene til å få erstatning fra staten blir dermed i realiteten nærmest illusorisk, og vil også føre til at færre faktisk fremmer noe krav, fordi det vil oppleves som for vanskelig å dokumentere et ansvarsgrunnlag hos staten. Samtidig må det påregnes at de største virksomhetene fortsatt vil fremme sine krav, og at disse sakene trolig blir ytterligere tid- og kostnadskrevende for staten enn etter dagens ordning.

Regnskap Norge støtter på denne bakgrunn ikke å avgrense ordningen mot juridiske personer, og især ikke for de små og mellomstore bedriftene. Når det gjelder en beløpsgrense for dekning av økonomisk tap så fremstår ikke dette særlig godt begrunnet i høringen, og vi stiller spørsmål ved nødvendigheten og rimeligheten av å innføre dette.

Med vennlig hilsen,
Regnskap Norge

Rune Aale-Hansen
Adm. dir.

Jørgen Strøm-Andresen
Advokat